

10

– David Brewer, *Ἑλλάδα, 1453-1821. Οἱ ἀγνωστοὶ αἰῶνες* (μτφρ. Νίκος Γάσπαρης, ἐπιμ. Ἀντωνία Γουναροπούλου, ἐκδ. Πατάκη, σελ. 440, εὐρώ 20). Ὁ συγγραφεὺς, μετὰ τις κλασικὲς σπουδὲς του στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Ὁξφόρδης, ἐδίδαξε σὲ βρεταννικὰ σχολεῖα καὶ ἐπεδόθη στὴν δημοσιογραφία πρὶν ἀφιερωθῆ πλήρως στὴν ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Εἶναι ἤδη γνωστὸ στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ τὸ βιβλίον του *Ἡ φλόγα τῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἀγὼνας τῶν Ἑλλήνων γιὰ ἀνεξαρτησία, 1821-1833* (2004, Πατάκης). Τώρα ἐπανερχεται μετὰ ἀπὸ εὐλογο χρόνον πού ἀπαιτήθηκε γιὰ τὴν συγγραφή του, μὲ ἓνα βιβλίον πού εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ δουλείαν. Τὸ βιβλίον ἔχει κάμει χρῆση πλουσίας βιβλιογραφίας, ξένης (κυρίως ἀγγλόφωνης) ἀλλὰ καὶ ἑλληνικῆς, κυρίως ἐργασίες σὲ ἀγγλικὴ γλῶσσα. Καὶ αὐτὸ διότι προσορίζεται γιὰ τὸ ἀγγλικὸ κοινὸ, πού δὲν ἔχει ἰδέαν περὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀφοῦ ἀπὸ δεκαετιῶν ἔχουν ἐξαντληθῆ οἱ σημαντικὲς μονογραφίες τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου Ντάγκλας Νταίηριν. Ὅμως τὸ παρὸν βιβλίον ἐνδιαφέρει ἀμέσως καὶ τοὺς Ἑλληνες ἀναγνώστες πού δύσκολα βρῖσκουν, καὶ αὐτοὶ, κάποιον σύγχρονον βιβλίον πού νὰ ἀναφέρεται συνολικὰ στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Ὑπάρχει πάντοτε βεβαίως τὸ Κωνσταντῖνον Σάθα, *Ἡ Τουρκοκρατομένη Ἑλλάς*, βιβλίον κλασικὸ καὶ ἀναφορὰς, ἀλλὰ ἔκτοτε ἔχουν δημοσιευθῆ πολλά ἀκόμη πού μᾶς εἰσάγουν στὸ θέμα. Θὰ θυμίσω ἐπίσης τὸ πολύτομον ἔργον τοῦ Ἀποστόλου Βακαλόπουλου, *Ἱστορία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ*, πού εἶναι ἔργον ἀναφορὰς καὶ αὐτό, ἀλλὰ ὅποσοδήποτε ὄχι βιβλίον εὐχρηστο. Τὸ παρὸν βιβλίον συγκεντρώνει τὴν ιδιότητα τοῦ συγχρόνου καὶ τοῦ εὐχρηστοῦ. Οἱ προσεγγίσεις τοῦ Ἀγγλοῦ ἱστορικοῦ εἶναι κλασικὲς καὶ στοχαστικὲς. Κάνει χρῆση τῶν νεωτέρων κεκτημένων ἐκ τῆς ἐρεύνης τῆς Ὀθωμανικῆς Ἱστορίας, στὴν διαμόρφωση τῆς ὁποίας ὁ δούλος Ἑλληνισμὸς διεδομάτισε καίριον ρόλον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρωτογενῶν ἑλληνικῶν πηγῶν πού κατέστησαν προσιτὲς μὲ τὴν πάροδο τῶν ἐτῶν. Τὸ σχῆμα πού ἀκολουθεῖται στὴν

δομῇ τοῦ βιβλίου προσεγγίζει πολὺ αὐτὰ πού γνωρίζουμε ἀπὸ τὰ παλαιὰ κατὰ σχολικὰ ἐγχειρίδια. Ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Ἀλώσεως μεταβαίνει στὴν σχέση Σουλτάνων καὶ Πατριαρχείων διαχρονικῶς, στὴν ζωὴ καὶ κοινωνικὴ ὀργάνωση τῶν Ἑλλήνων τῆς ὑπαίθρου, στὴν παρουσία τῶν Ἰταλῶν στὸ Αἴγαο, στὴν ὑπαρξὴ πειρατείας καὶ ἐμπορίας σκλάβων, στὰ διαδοχικὰ πλήγματα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκ τῆς πτώσεως τῆς Κύπρου καὶ τῆς Κρήτης, στὴν κομβικὴ Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου, σὲς μεταβολὲς τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας κατὰ τὸν 17^ο αἰῶνα, τὴν διαμόρφωση τοῦ φαινομένου τῶν Κλεφτῶν, τὴν παρουσία τῶν περιηγητῶν στὴν Ἑλλάδα, τὰ Ὀρλωφικά, τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Διασπορᾶς καὶ τὸν Διαφωτισμὸ, καὶ ἐν τέλει στὴν προπαρασκευὴ καὶ τὴν ἐκρηξὴ τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐνα τελευταῖον κεφάλαιον, στηριζόμενον κατ' ἐξοχὴν στὰ Ἀπομνημονεῖματα τοῦ Νικολάου Κασομούλη, ἐπεξηγεῖ στὸν ἀναγνώστη πῶς ἦταν ὁ πόλεμος τῶν Ἑλλήνων γιὰ τὴν Ἀνεξαρτησία τους καὶ τί ἐσημεινε πόλεμος κατὰ τῶν Τούρκων ἐκείνην τὴν ἐποχὴ. Τὸ βιβλίον διαβάζεται εὐκόλως καὶ εὐχαρίστως. Μᾶς θυμίζει ὅσα ἔχουμε λησμονήσει καὶ διδάσκει στοὺς νεωτέρους ὅσα δὲν ἄκουσαν ποτέ. Κατὰ τοῦτο εἶναι ἓνα πολὺ χρῆσιμο βιβλίον. Καὶ εἶναι κριμα ὅτι δὲν προήλθε ἀπὸ ἑλληνικὴ γραφίδα...
